

Rodenbachs bijdrage tot de Vlaamse studentenbeweging

Het is niet toevallig dat op de uitnodigingen en affiches voor het Rodenbach-colloquium dat onlangs te Leuven plaatsvond, het standbeeld van Rodenbach met de blauwvoet in de hand staat afgebeeld¹. Want zo blijft hij ons na 100 jaar nog steeds het meest vertrouwd: als symbool van de ontluikende Vlaamse studentenbeweging. Bij het overlopen van zijn kort leven blijkt inderdaad dat hij relatief het meest tijd en energie heeft besteed aan het stimuleren en organiseren van de Vlaamse „studentenkamp” zoals hij die zelf noemde. Dat is de belangrijkste drijfveer geweest in de activiteiten van deze veelzijdige jongeman. We zullen in de volgende bladzijden een beeld trachten te brengen van de rol die Rodenbach in het ontstaan van de studentenbeweging heeft gespeeld, van zijn visie op de beweging en de wijze waarop hij die visie heeft uitgewerkt. Dat zal ons meteen brengen tot een beter begrip van de studentenbeweging in de jaren 1875-1880, aangezien hij daarop een sterke stempel heeft gedrukt. We vangen aan met een kort inleidend overzicht van een aantal factoren die het ontstaan van de Westvlaamse studentenbeweging na 1870 en het optreden van Rodenbach hebben voorbereid.

Tengevolge van de Belgische omwenteling trad een snelle verfransing in in het maatschappelijk leven, niet het minst in het middelbaar onderwijs, dat een opleiding gaf voor de kaderfuncties. Zo werden ook de Westvlaamse colleges, in zoverre ze al vernederlandst waren tijdens het bewind van Willem I, zeer snel na 1830 verfranst. Maar ondanks die verfransing naar taal was er in vele instellingen een vlaamsvoelende geest aanwezig. Hij werd er bevorderd door vlaamsgezinde college-directeuren en -leraars, die deelden in de krachtige Vlaams-Belgische bezieling die eveneens uit de omwenteling voortkwam. Beïnvloed door traditionalisme en romantiek waren ze vaderlandslievend en hadden zij genegenheid voor de volkstaal, ook omdat ze in het bevorderen van het „Nederduits” een waarborg zagen voor het behoud van godsdienst en christelijke zeden. Zij beoefenden de Vlaamse letterkunde, waren bedrijvig in plaatselijke literaire verenigingen of namen soms actief deel aan de opkomende Vlaamse beweging². Zij brachten hun leerlingen, o.m. Gezelle en De Bo, liefde bij voor de moedertaal en creëerden een gunstige voedingsbodem voor het ontstaan van de Westvlaamse beweging in de jaren 1850 en 1860.

1. Het colloquium *Rodenbach te Leuven* werd georganiseerd door de afdeling Nederlandse literatuur van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, K.U. Leuven en vond plaats op 29 november 1980. Dit artikel werd er als referaat voorgedragen. Het is gebaseerd op de gegevens verzameld door M. DE BRUYNE en L. GEVERS in de *Kroniek van Albrecht Rodenbach*, Brugge, 1980, tenzij anders wordt aangegeven.

2. Vertegenwoordigers van die stroming waren o.m. te vinden in het klein seminarie te Roeselare met de leraren D. Cracco en J. B. De Corte, in het college te Kortrijk met E. J. D'Haene, in het Duinencollege te Brugge met studieprefect F. Vandeputte; M. HANSON, *Taaltoestanden en moedertaalonderricht in het humaniora-onderwijs van het bisdom Brugge tijdens het episcopaat van Boussen en Malou. 1830-1864, niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling*, Leuven, 1973, p. 68-71 en 96-97.

De Westvlaamse beweging

Van die beweging werd Gezelle de belangrijkste exponent. Wij kennen voldoende de grote invloed die van hem uitging tijdens zijn kort leraarschap te Roeselare en de nauwe betrekkingen die hij in de jaren daarna met de Brugse seminaristen onderhield. Hij verbond de strijd voor het behoud van de authentieke Vlaamse volksaard en -taal met een offensief katholicisme. De Westvlaamse beweging werd de extreem-katholieke tegenhanger van het militant liberaal flamingantisme dat Julius Vuylsteke ca. 1860 begon te ontwikkelen. Die beide polen kondigden de groeiende tweespalt in de Vlaamse beweging aan³.

Gezelle vormde school onder de jonge Westvlaamse geestelijken. Die waren ontvankelijk voor het neogotisch reveil, legden zich, geïnspireerd door het in 1865 door Gezelle opgericht tijdschrift *Rond den Heerd*, met enthousiasme toe op taalstudie en letterkunde en werkten verder aan de verspreiding van de katholiek-vlaamsgezinde stroming in West-Vlaanderen. Zij zagen in Gezelle de verpersoonlijking van hun christen-Vlaams ideaal en zouden later op hem terugkijken als de grondlegger van de Westvlaamse studentenbeweging en de blauwvoeterij. Toen Rodenbach in augustus 1875 in een toespraak voor de lettergilde van het klein seminarie te Roeselare Gezelle voorstelde als de priester die door zijn „wekkende oproep” de Vlaamse heropstanding had bewerkt, verwoordde hij wat zijn leraar Hugo Verriest, oud-leerling van Gezelle, aan de leerlingen voorhield.

Verriest speelde een belangrijke schakelfunctie tussen Gezelle en de generatie van leerlingen die rond 1870 in het middelbaar onderwijs waren. Hij was in 1867 benoemd aan het klein seminarie en werd zes jaar later gepromoveerd tot titularis van de retorica en tot voorzitter van de college-lettergilde. Hij bracht Gezelles boodschap op een inspirerende wijze over en gaf er ook een meer radicaal karakter aan. In december 1872 sprak hij voor een vergadering van de Westvlaamsche Bond voor de Taal en Volk te Roeselare in aanwezigheid van vele leraars en leerlingen van het klein seminarie zijn toekomstdroom uit: de herleving van het rijk, zelfstandig, ontwikkeld en godsdienstig Vlaanderen van weleer. Het werd ook de toekomstdroom van vele Roeselaarse leerlingen.

'Studentenkamp'

In oktober 1873 gingen twee oud-leerlingen van Verriest, Zeger Maelfait en Amaat Vyncke, in hun strijd lust nog aangewakkerd door de verscherpte ideologische tegenstellingen die nu de gehele Belgische politiek en ook de Vlaamse beweging overheersten, in het groot seminarie te Brugge over tot het oprichten van de Gilde van Westvlaamse Gebroeders of Westvlaamsche Gilde, waarbij zich al gauw verscheidene seminaristen aansloten. De gilde nam het initiatief tot de uitgave van een *Almanak voor de Leerende jeugd*

3. L. WILS, *Honderd jaar Vlaamse beweging*, Dl. I, *Geschiedenis van het Davidsfonds tot 1914*, Leuven, 1977, p. 48-49.

van Vlaanderen; daarmee werd een belangrijke stap gezet in het ontstaan van een georganiseerde Westvlaamse studentenbeweging. De *Almanak* verscheen met nieuwjaar 1875 een oogstte zoveel bijval dat de gildeleden al met Pasen van hetzelfde jaar begonnen met de uitgave van een studententijdschrift *De Vlaamsche Vlagge*. Ze konden daarbij rekenen op de steun en medewerking van o.m. Guido Gezelle en verscheidene leraars van het klein seminarie⁴. Het succes van de *Almanak* en de *Vlagge* toonde aan dat ze beantwoordden aan een behoefte: zij waren de spreekbuis van de anti-liberale en vlaamsgezinde geest die leefde onder de Westvlaamse seminaristen en collegeleerlingen. Dat werd ook duidelijk geïllustreerd door de enthousiaste brief die Rodenbach, toen hij de derde Latijnse had beëindigd, in 't Jaer 70 liet verschijnen als reactie op de aankondiging van de *Almanak*: hij spoorde daarin de „vier duist katholieke jongheden in de bisschoppelijke scholen” aan „ten oorlog” te trekken voor God, Taal en Vaderland.

Het verschijnen van de vlaamsgezinde studentenpublicaties was van die aard dat het jeugdig zelfbewustzijn van Rodenbach en zijn generatiegenoten versterkt werden. Tijdens het schooljaar 1874-1875, Rodenbach zat toen in de poësis, geraakten de Roeselaarse leerlingen bovendien in de ban van de Kerelsromantiek. Toen superior Delbar het enthousiasme wilde temperen, bleek dit al niet meer mogelijk te zijn. Door zijn optreden veroorzaakte hij juist een conflict dat een accelererend effect had en aan de beweging een martelaar bezorgde. Rodenbachs tweede verscherpte versie van *Het lied der Vlaamse zonen* werd het strijdlied van de vervolgen blauwvoeters.

Tijdens de grote vakantie 1875 werd de Sint-Jansgilde, een toneelkring van Roeselare leerlingen die enkele jaren tevoren door leraar Victor Lanssen was opgericht en tijdens de vakanties voorstellingen gaf, ingeschakeld in hun beginnende vlaamsgezinde propagandatocht. De gilde voerde in september van dat jaar o.m. de door Rodenbach geschreven toneelstukken *De Wacht over Vlaanderen* en *De Gilde* op, die, zoals men al uit de titels kan afleiden, aan het publiek de grootheid wilden tonen van het oude Kerelsvolk. Rodenbach werd hoofdman van de Sint-Jansgilde en stelde statuten op waarin o.m. werd bepaald dat de gilde zich tot doel stelde de Vlaams-katholieke beweging te bevorderen en dat haar werking in hoofdzaak zou bestaan in het opvoeren van vlaamsgezinde toneelstukken⁵. Daardoor was de basis gelegd voor de specifieke vakantiewerking van de Westvlaamse studentenbonden.

Het voorbeeld van de Sint-Jansgilde werkte aanstekelijk. In de paasvakantie en grote vakantie 1876 werden op zijn minst acht zogenaamde spelersgilden opgericht, of, waar reeds studentenkringen bestonden zoals in Izegem of Brugge, werden die geschoeid op nieuwe vlaamsgezinde leest. De voornaamste impuls daartoe kwam van het klein seminarie. In zeker de helft van die gilden speelden Roeselaarse leerlingen een doorslaggevende rol bij de inrichting of herin-

richting⁶. Rodenbach stelde in de grote vakantie 1876 reeds statuten op voor een overkoepelend verbond van de spelersgilden, maar niets wijst erop dat dit toen ook werkelijk werd opgericht. Ook uit andere teksten en uit zijn collegenota's blijkt dat Rodenbach tijdens zijn retorica speelde met de idee een verbond tussen de vlaamsgezinde scholieren tot stand te brengen.

Hij begon in dat laatste humaniorajaar bovendien bijdragen te leveren voor de *Almanak* en *De Vlaamsche Vlagge*. In de *Almanak* voor 1876 verscheen zijn bekende nieuwjaarsgroet, waarin de jongeren werden opgeroepen tot het verstevigen van de „trouwe gildenband”. De Westvlaamse studentenpublicaties versterkten het streven naar vereniging van de vlaamsgezinde jeugd, niet enkel die van West-Vlaanderen, maar ook die van het hele Vlaamse land. In de jaargang 1875-1876 verschenen bijdragen en sympathiebetuigingen uit het klein seminarie van Mechelen, waar o.m. Jaak Muyltermans en Pol de Mont sedert enkele jaren een vlaamsgezinde kring hadden opgericht. Vanuit het seminarie te Gent werd Eugène de Lepeleer een trouw *Vlaggededewerker* en vanuit het klein seminarie van Sint-Niklaas Amaat Joos. *Vlaggededirecteur* Zeger Maelfait, die sedert 1874 aan de Leuvense universiteit studeerde, werd een belangrijke spilfiguur in het tot stand brengen van persoonlijke contacten tussen de vlaamsgezinde jongeren uit de verschillende provincies. Via hem ontving Rodenbach op het einde van de retorica een brief van Pol de Mont met een voorstel tot het oprichten van een algemene Vlaamse studentenbond. Rodenbach en zijn klasmakkers namen zich vast voor om dat „peerdengedacht” uit te werken zo gauw ze in Leuven zouden zijn.

Op het ogenblik dat Rodenbach het klein seminarie verliet, zag hij de studentenbeweging dus als een bundeling van plaatselijke gilden die zich vanuit een gemeenschappelijke bekommernis inschakelden in de katholieke Vlaamse beweging. De overkoepeling hoopte hij weldra tot stand te kunnen brengen vanuit Leuven, naar waar hij de Roeselaarse inspiratie en methode wilde overplanten. Deze inspiratie kwam uit de boodschap van Verriest, die hij met de hulp van Roeselaarse klasmakkers en ouderen als Maelfait in de Leuvense studentenwereld hoopte te verspreiden. De methode die Rodenbach in de voorbije jaren met

4. L. en L. VOS-GEVERS, *Dat volk moet herleven. Het studententijdschrift De Vlaamsche Vlagge, 1875-1933*, Leuven, 1976, p. 17-22.

5. F. RODENBACH, *Albrecht Rodenbach en de Blauwvoeterij*, dl. I, Amsterdam, 1909, p. 83-84.

6. Er werden spelersgilden opgericht in Oostrozebeke, Gullegem, Hooglede, Lichtervelde, Ingelmunster, Moorslede, Rollegem-Kapelle en Torhout. Bij de laatste vier gilden werd het initiatief genomen door Roeselaarse leerlingen. Ze waren ook aanwezig bij de herinrichting van de gilde van Brugge. Zie collegenota's Rodenbach 1875-1876, A.M.V.C., R 564 D; artikel van Rodenbach over *De Vlaamsche Studentengilden* in *De Vlaamsche Vlagge*, II, 3, kerstvakantie 1876, p. 159-160; M. DE BRUYNE, *De Bond voor Taal en Volk en de Vlaamse beweging in West-Vlaanderen, 1870-1890* in *De Groote Stoorings 1875*, Roeselare, 1975, p. 380-381, noot 90; M. DE BRUYNE en L. GEVERS, *o.c.*, p. 81-82. Over de werking van de bond van Izegem vernemen we iets in de brief van Emiel Lauwers aan de onderpastoor van Ingelmunster, 5 juli 1877, B.A.B., C 474. Rodenbach vermeldde in zijn collegenota's ook nog een spelersgilde in Diksmuide en Tielt maar liet zich in tegengestelde zin uit in zijn aangehaald artikel in *De Vlaamsche Vlagge*. In Rodenbachs collegenota's werd een vraagteken gezet bij het bestaan van een spelersgilde in Gits en Pollinkhove. Enkele leerlingen van Ardooe hadden een toneelopvoering in hun gemeente gepland voor de paasvakantie 1876, maar dat werd hun niet toegestaan door hun Roeselaarse superior Delbar; zie M. DE BRUYNE en L. GEVERS, *o.c.*, p. 76.

succes had gebruikt, kan worden omschreven door drie vuistregels :

1. de werking moest meer een beroep doen op het gevoel dan op het verstand, door gebruik te maken van de door Rodenbach ontwikkelde blauwvoetromantiek ;
2. ze mocht zich niet afstemmen op het aanleren van louter formele vaardigheden – zoals bv. in de lettergilden gebeurde – maar zich richten op het vormen van militanten ;
3. ze diende geheel gedragen te worden door de jongeren zelf, ook al spoorde Rodenbach de leden aan zich te laten bijstaan door een leraar.

Leuven

Met deze inzichten en ervaringen arriveerden Rodenbach en negen klasgenoten in oktober 1876 in de universiteitsstad, waar ze werden geïntroduceerd door hun oudere vlaamsgezinde schoolvrienden Maelfait en Alfons Jooris. Al na een maand rapporteerde Rodenbach aan Veriest dat hij volop bezig was in Leuven de geest van Roeselare vaste voet te doen krijgen. De Roeselaarse klasmakkers verenigden zich in de Sint-Tillogilde en wilden daarvan een uitvalsbasis maken voor het op gang brengen van een strijdend-Vlaamse universitaire studentenbeweging. Tot dan toe bestond er in Leuven maar één Vlaamse studentenvereniging, het letterlievend genootschap *Met Tijd en Vlijt*, dat in 1836 was opgericht en dus al een zekere traditie had. Op wekelijkse vergaderingen hielden de leden er spreekbeurten over literatuur en maatschappelijke problemen. Rodenbach werd er een actief lid van en droeg er geregeld uit zijn werk voor, maar ontplooidte tevens met zijn vrienden nieuwe initiatieven, buiten het kader van dit gezapig genootschap.

Omstreeks nieuwjaar 1877 richtten ze een Vlaamse koorgilde en een Vlaamse spelersgilde op, en een goede maand later kwam de studentenafdeling van het Davidsfonds tot stand, waarin Rodenbach een beslissende rol speelde. Anders dan *Met Tijd en Vlijt* en geheel in de lijn van de nieuwe mentaliteit zou de werking bestaan uit het houden van voordrachten over uitsluitend vlaamsgezinde onderwerpen en uit het beoefenen van zang en toneel, waardoor de eerder opgerichte koor- en spelersgilden overbodig werden.

Intussen werd ook de band met de beweging in het middelbaar onderwijs sterker aangesnoerd. De leden van de Sint-Tillogilde deelden aan elkaar nieuws mee over de vlaamsgezinde werking in het klein seminarie te Roeselare, waarover ze via correspondentie en gesprekken waren ingelicht, en stuurden een handgeschreven blaadje getiteld *De Blauwvoet* naar de Roeselaarse leerlingen met nieuws uit Leuven. Rodenbach, die sedert het beëindigen van zijn retorica redactiesecretaris was geworden van *De Vlaamse Vlagge*, coördineerde via dat tijdschrift de werking van de Westvlaamse spelersgilden. Hij bracht verslag uit over hun activiteiten, gaf raad inzake de keuze van de te spelen stukken en introduceerde een uitleensysteem voor toneelstukken ten dienste van de gilden. Het was waarschijnlijk vooral door zijn toedoen dat in het paasnummer 1877 van *De Vlaamse Vlagge* vele bijdragen werden geleverd door leden van *Met Tijd en Vlijt*.

De Bond

De jonge universiteitsstudent intensiverde ook zijn contacten met scholieren en seminaristen van andere provincies, vooral met retoricaleerling Pol de Mont en filosofiestudent Amaat Joos. Die contacten resulteerden in het bijeenroepen van algemene studentenlanddagen te Gent tijdens de paasvakantie en de grote vakantie 1877. Op deze laatste bijeenkomst werd de algemene Vlaamse studentenbond gesticht. Er waren een driehonderdtal scholieren uit Roeselare, Gent, Sint-Niklaas, Mechelen, Antwerpen, Hoogstraten, Turnhout en Leuven aanwezig. Enkel voor Limburg kwamen geen vertegenwoordigers opdagen. Deze provincie sloot zich een jaar later bij de bond aan.

De landdagdeelnemers stemden in met de organisatiestructuur die Rodenbach er voorstelde. Ze verkozen hem trouwens tot algemeen voorzitter. De „Bond” richtte zich tot de leerlingen, seminaristen en universiteitsstudenten van de vijf Vlaamse provincies. Het „opperkeurmanschap” was in Leuven gevestigd en samengesteld uit één „keurman” per provincie. Elke opperkeurman moest in de middelbare onderwijsinstellingen van zijn streek een „keurman” aanstellen als verbindingsagent, en die collegekeurman moest op zijn beurt in elke klas een betrouwbare contactpersoon trachten te vinden, zodat in elk college een soort Vlaamse club zou worden gevormd die zich zou inspannen voor de vernederlandsing van de eigen instelling. Een maandelijks verslag van elke „keurman” aan de provinciale „opperkeurman” en een samenvattend overzicht voor zijn gouw door deze laatste gepresenteerd op de vergadering van het „opperkeurmanschap” moest de doorstroming van informatie verzekeren. Het was een systeem dat in West-Vlaanderen tot aan het verdwijnen van de katholieke Vlaamse studentenbeweging in de jaren na 1930 bleef functioneren.

Andere contactmiddelen zouden de jaarlijkse landdag en het bondstijdschrift zijn. Wat dit laatste betrof, gaf Rodenbach er de voorkeur aan dat de redactieraad en het opperkeurmanschap volledig zouden samenfallen en dus in Leuven zouden worden gevestigd. Zijn ervaring met de redactie van *De Vlaamse Vlagge* had hem geleerd dat het praktisch onmogelijk was een blad goed te redigeren als men dat per briefwisseling moest doen. In juli 1877 hoopte Rodenbach nog *De Vlaamse Vlagge* als bondstijdschrift te kunnen lanceren, omdat hij het niet opportuun vond om naast de *Vlagge* nog een ander blad op te richten, maar zijn plan werd afgewezen door de meerderheid van de *Vlaggeredactie*, die haar tijdschrift niet graag uit handen wilde geven. Daarom startte Rodenbach met nieuwjaar 1878 *Het Pennoen* als nieuw bondsorgaan. De eerste jaargang werd voor meer dan de helft gevuld met bijdragen van zijn hand. Hij bracht nieuws over de werking, gaf wenken voor concrete vlaamsgezinde actie en spoorde de jongeren aan in alle provincies spelersgilden op te richten.

Nog op een andere manier werden de oorspronkelijke plannen van Rodenbach doorkruist. In juli 1877 had hij aan De Mont en Joos het voorstel gedaan om naast het getrapte systeem van keurmanschappen in de colleges, dat vanzelfsprekend alleen kon werken gedurende het schooljaar, een tweede geleding aan de

bond toe te voegen, namelijk een koepel voor de spelersgilden, die de werking tijdens de vacaties zou coördineren. Dat plan kon niet doorgaan omdat de Brugse bisschop Faict in augustus 1877 aan de leerlingen en seminaristen van zijn bisdom verbod nog aanwezig te zijn op vergaderingen van spelersgilden. Het gevolg was dat de werking van de Westvlaamse vakantiebonden nagenoeg werd lamgelegd. In het uiteindelijk concept dat Rodenbach in november 1877 aan het opperkeurmanschap voorlegde, liet hij het plan tot coördinatie van de spelersgilden achterwege, waarschijnlijk omdat het hem niet realiseerbaar leek op korte termijn.

Hij bleef in de volgende maanden erg begaan met het op gang houden van de Westvlaamse studentenbeweging. Tijdens de paasvakantie 1878 belegde hij een goudag te Brugge. Hij hoopte de werking van de spelersgilden opnieuw vlot te krijgen en spoorde in *Het Pennoen* de Westvlamingen aan desnoods aansluiting te zoeken bij bestaande katholieke jongerencongregaties of jongelingenkringen omdat men die moeilijker zou kunnen treffen. In Roeselare gaf hij daarvan zelf een voorbeeld door in de grote vakantie 1878 de Sint-Jansgilde, waarvan hij hoofdman was, zijn toneelopvoering te laten houden onder de vleugels van de plaatselijke oud-leerlingenkring, de Clauaertsgilde.

Nieuwe visie

Terwijl de studentenbeweging organisatorisch werd uitgebouwd en daarbij de methodiek van de beginjaren zoveel mogelijk gehandhaafd bleef en zelfs in de Leuvense studentenwereld werd ingevoerd, groeide bij Rodenbach een nieuwe visie op de rol van de studentenbeweging in de Vlaamse beweging. Met de oprichting van de studentenafdeling van het Davidsfonds werd het voor hem duidelijk dat de studerende jeugd zich niet mocht beperken tot een meedoen met de katholieke Vlaamse beweging, maar dat ze daarin een pilootfunctie moest vervullen. Met Pasen 1877 onderstreepte Rodenbach de voorhoederol die de „studentenkamp” in de Vlaamse beweging te spelen had. De oudere generatie was immers in gebreke gebleven – zo vond hij – en dus deed hij een beroep op de jeugd. Voor de stelling dat voor de jeugd een specifieke maatschappelijke opdracht was weggelegd, meende hij bewijskracht te vinden in het voorbeeld van de Duitse Burschenschaften, die in zijn ogen de basis hadden gelegd voor het ontstaan van het moderne nationale bewustzijn in Duitsland.

Maar deze mooie theorieën over de rol van de studentenbeweging konden door Rodenbach niet blijvend waar worden gemaakt. Vanaf 1878-'79 – zijn derde academiejaar – raakte Rodenbachs positie als onbetwist studentenleider stilaan aangetast als gevolg van verscheidene factoren. Hij begon zelf minder tijd in te ruimen voor de studentenbeweging. Zijn horizon werd ruimer en zijn literair werk eiste meer zijn aandacht op. Door de bekroning die hij van het Antwerpse stadsbestuur voor *Gudrun* kreeg, kwam hij in vriendschappelijk contact met gerenommeerde liberalen als Jan van Beers en Max Roose. Die relaties werden in Roeselare niet goed gezien, en toen er ook praatjes

begon Rodenbach zich te distantiëren van wat hij nu beschouwde als de bekrompenheid en het fanatisme in zijn opvoeding. Het losgroeien uit zijn verleden ging gepaard met zijn aansluiting bij een nieuwe over zijn amoureuze levenswandel de ronde deden, vriendenkring, een franstalige studentengroep, waaruit later *La jeune Belgique* zou groeien. Een deel van de Westvlaamse achterban kreeg nu wat moeite met Rodenbach als onbetwiste studentenleider. Bovendien brak er tussen Westvlamingen rond Rodenbach en niet-Westvlamingen rond Pol de Mont een scherp conflict uit dat zich vooral manifesteerde in *Met Tijd en Vlijt* en verweven was met de professorentwist tussen P. Willems en P. Alberdingk Thijm en met de ruzie tussen voor- en tegenstanders van de studentenafdeling van het Davidsfonds. In die twist trok Rodenbach aan het kortste eind. Hij staakte in de loop van het jaar zijn medewerking aan *Met Tijd en Vlijt* en moest dat noodgedwongen ook doen voor de studentenafdeling van het Davidsfonds, want die werd door het hoofdbestuur opgeheven. Tegen deze achtergrond is het begrijpelijk dat Rodenbach wat geïsoleerd raakte in de studentenbeweging.

Gemeenschappelijke initiatieven van de algemene Bond bleven dat jaar beperkt tot de uitgave van *Het Pennoen*. Maar dat blad veranderde geleidelijk van karakter. Toen in juli 1879 de redactie besloot er een algemeen cultuurtijdschrift van te maken dat zich niet meer uitdrukkelijk tot studenten richtte, was dat een bevestiging van een bestaande trend. Ook Rodenbachs bijdragen hadden niet meer dat mobiliserend karakter van de voorgaande jaargang. Het waren meer literaire teksten en essays over kunst. Niettemin bleek zelfs op die weinig militante basis samenwerking tussen De Mont en Rodenbach niet meer mogelijk, zodat deze laatste in 1880 een eigen tijdschrift lanceerde, *Het nieuw Pennoen*, dat echter even weinig als het vernieuwde *Pennoen* nog veel met studentenbeweging te maken had.

Toch verloor Rodenbach de studentenbeweging niet helemaal uit het oog. Hij begon integendeel in datzelfde derde academiejaar nog met de uitgave van toneelstukken voor spelersgilden en plande een uitgave van *Liederen voor de Knapenschap*. In de zomervakantie van 1879 scheen hij zich opnieuw voor de studentenbeweging meer te zullen gaan inzetten, want hij regisseerde voor de Sint-Jansgilde een door hemzelf geschreven toneelstuk, en eens terug in Leuven startte hij met zijn bijdragen aan het nieuwe Leuvense weekblad *La semaine des étudiants*, waarin hij de studenten opriep tot vlaamsgezindheid en tot medewerking aan *Met Tijd en Vlijt*. Deze nieuwe aanpak kan verband houden met het toen herwonnen emotioneel evenwicht maar kon door Rodenbach niet worden volgehouden omdat de ziekte hem toen weldra in haar greep kreeg.

Rodenbachs originaliteit

Enkele jaren na Rodenbachs dood kwam in Vlaamse studentenkringen een discussie op gang over de vraag of Rodenbach al dan niet moest worden beschouwd als stichter van de Vlaamse studentenbeweging. Wij zullen die vraag hier op een andere wijze formuleren :

welke originele bijdrage leverde hij tot de studentenbeweging van zijn tijd en welke bouwstenen reikte hij aan voor de beweging in de volgende decennia ?

Rodenbach zette niet de eerset stap naar een georganiseerde studentenbeweging maar bracht die wel tot een voltooiing. De organisatiestructuur die hij ervoor ontwierp, was volkomen nieuw en stond model voor alle volgende pogingen tot bundeling van de katholieke Vlaamse studentenbeweging. Zijn opvattingen over de Vlaamse beweging nam hij over van Verriest, maar Rodenbach creëerde zelf een duidelijke visie op de rol die de studenten daarin te vervullen hadden. Hij gaf aan zijn generatiegenoten een zendingsbewustzijn en dat werd sindsdien gemeengoed bij vlaamsgezinde scholieren en studenten. Hij was ook de eerste die vanuit de praktijk het principe formu-

leerde van een werking die gedragen werd door de jongeren, terwijl volwassenen een oogje in het zeil hielden. Daardoor voerde hij typische jeugdbewegingselementen in de studentenbeweging in en men kan haar daarom terecht beschouwen als de eerste Vlaamse jeugdbeweging. Op het vlak van de methode ontdekte hij de kracht van zang en toneel voor de propagandistische werking. Tot in de jaren 1930 bleef toneel een typische activiteit van de studentenbonden. Door het ontwikkelen van de blauwvoetromantiek reikte hij bovendien aan zijn tijdgenoten en aan vele daaropvolgende generaties een symboliek aan. Hij werd zelf een deel van die symboliek en kon daardoor uitgroeien tot een echte mythe.

Leuven

Lieve Gevers

1940